

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER

SB.6.2.2 – DOĞAL VE BEŞERİ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ünite 2: Evimiz Dünya · Konu Özeti · Sosyal Bilgiler Dünyası

Öğrenme çıktısı: Doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi açıklar. Bu özet; iklim, yer şekilleri, su kaynakları ve bitki örtüsü gibi doğal çevre öğelerini; nüfus, göç, yerleşme ve ekonomik faaliyetler gibi beşerî çevre öğelerini kapsar. Ayrıca bu iki çevrenin birbirini nasıl etkilediğini örneklerle gösterir.

ÖNEMLİ KAVRAMLAR

Doğal çevre · Beşerî çevre · Hava olayları · Hava durumu · İklim · Bitki örtüsü · Yer şekilleri · Ova · Plato · Nüfus · Nüfus yoğunluğu · Göç · Toplu yerleşme · Dağınık yerleşme · İklim göçmeni

1 DOĞAL VE BEŞERİ ÇEVRE EL ELE

Çevremizde gördüğümüz her şey iki gruba ayrılır. İklim, yer şekilleri, su kaynakları ve bitki örtüsü gibi **doğal çevre** öğeleri insan eliyle oluşmamıştır. Nüfus, göç, yerleşim alanları ve ekonomik faaliyetler gibi **beşerî çevre** öğelerini ise insanlar oluşturur.

Ülkemizin sahip olduğu **doğal çevre özellikleri**, beşerî çevrenin **oluşmasında ve gelişmesinde** oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Kısacası doğa insanı etkiler, insan da yaptıklarıyla doğayı etkiler.

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

- İklim ve hava olayları
- Yer şekilleri (dağ, ova, plato)
- Su kaynakları (deniz, göl, akarsu)
- Doğal bitki örtüsü

BEŞERİ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

- Nüfus ve nüfus yoğunluğu
- Göç
- Yerleşim alanları
- Ekonomik faaliyetler (tarım, sanayi, ticaret, turizm)

ÖRNEK OLAY · DENİZ KIYISINA KURULAN OTEL

Bir yerin doğal çevre özellikleri, orada hangi işlerin yapılacağını belirler:

İklim koşulları uygun ve **deniz kıyısındaki bir yere turizm amaçlı otel** yapılabilir.

Otelde çalışacak insanlara ihtiyaç duyulması ve müşterilerin **beslenme, barınma, giyim veya ulaşım** ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla birçok **ekonomik faaliyet** ortaya çıkar.

Sonuç: Bu ihtiyaçların karşılanması, otelin bulunduğu yerleşim alanında **ekonomik faaliyetlerin artmasını** sağlayabilir.

HER YER YAŞAMAYA ELVERİŞLİ DEĞİL: Çöller; su kaynaklarının **KISITLILIĞI**, **AŞIRI SICAKLIKLAR** ve **TOPRAĞIN VERİMSİZLİĞİ** gibi sebeplerle yaşamaya elverişli değildir.

2 HAVA OLAYLARI, HAVA DURUMU VE İKLİM

Doğal çevrenin en önemli öğelerinden biri iklimdir. Ama önce birbirine çok benzeyen **üç kavramı** ayırt etmeliyiz:

HAVA OLAYLARI	HAVA DURUMU	İKLİM
Sıcaklık, nem ve basınç değişimi sonucunda atmosferde oluşan rüzgâr, yağmur, sis ve kar gibi olaylardır. Örnek: Sabah çöken sis, akşam yağan kar.	Hava olaylarının belirli bir bölgede ve kısa bir süre içerisinde etkili olması durumudur. Örnek: Bugün hava yağmurlu, yarın güneşli.	Günlük hava durumu gözlemlerinin geniş bir alanda uzun yıllara dayanan ortalama durumudur. Örnek: Akdeniz kıyılarında yazlar sıcak ve kuraktır.

KISA YOL: Hava durumu **KISA SÜRE + DAR ALAN**, iklim ise **UZUN YILLAR + GENİŞ ALAN** demektir. Bu yüzden hava durumu her gün değişir, iklim ise kolay kolay değişmez.

3 TÜRKİYE’NİN İKLİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Ülkemiz genel olarak **Akdeniz iklimi bölgesindedir**. Fakat bazı faktörler Akdeniz ikliminin **iç kısımlara ulaşmasını engellemektedir**. Bu nedenle ülkemizde farklı iklim tipleri görülür.

- Üç tarafının **denizlerle çevrili** olması
- Yükseltinin **batıdan doğuya doğru artması**
- Dağların **kıyıya uzanış doğrultusu**
- **Yer şekillerinin çeşitliliği**

SONUÇ: Türkiye İklim Haritası’nda görüldüğü gibi ülkemizde **ÜÇ FARKLI İKLİM TİPİ** etkilidir: **AKDENİZ İKLİMİ, KARADENİZ İKLİMİ VE KARASAL İKLİM**.

4

TÜRKİYE'DE GÖRÜLEN İKLİM TİPLERİ

AKDENİZ İKLİMİ

Ülkemizin **Akdeniz ve Ege kıyıları** ile **Marmara Denizi çevresinde** etkili olur. Yazları **sıcak ve kurak**, kışları **ılık ve yağışlıdır**. Kıyı kuşağında kar yağışı ve don olayları **nadir** görülür. En fazla yağışı **kış** mevsiminde alır. Yüksek kesimlerde kışlar karlı ve soğuk geçer.

Bitki örtüsü: Sıcaklık ve ışık isteği yüksek, kuraklığa dayanıklı kızılcım; tahrip edildiği yerlerde her zaman yeşil kalan makiler.

KARADENİZ İKLİMİ

Karadeniz kıyıları boyunca görülür. Yaz ile kış arasındaki sıcaklık farkı fazla değildir. Yazlar nispeten **serin**, kışlar kıyı kesiminde **ılık**, yüksek kesimlerde karlı ve soğuktur. **Her mevsimi yağışlıdır**; en fazla yağışı **sonbahar** mevsiminde alır.

Bitki örtüsü: Kıyıda geniş yapraklı nemli ormanlar, yüksek kesimlerde soğuk ve nemli şartlarda yetişen iğne yapraklı ormanlar.

KARASAL İKLİM

Gece ile gündüz, yaz ile kış arasında **sıcaklık farkı en fazla** olan iklimdir. Yağışlar genellikle **ilkbahar ve kış** mevsiminde gerçekleşir, yazın **kuraklık** egemendir. **İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu** ile **Trakya'nın iç kısmında** hüküm sürer. Soğğun şiddeti Orta Anadolu'dan doğuya doğru gidildikçe artar.

Bitki örtüsü: Alçak kısımlarda bozkırlar, yüksek kesimlerde kuru ormanlar.

İKLİM	EN FAZLA YAĞIŞ	DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ
Akdeniz	Kış	Kızılcım · tahrip edilen yerlerde maki
Karadeniz	Sonbahar	Kıyıda geniş yapraklı nemli orman · yükseklerde iğne yapraklı orman
Karasal	İlkbahar ve kış	Alçak kısımlarda bozkır · yüksek kesimlerde kuru orman

DİKKAT: İklim yalnızca havayı değil, **BİTKİ ÖRTÜSÜNÜ, TARIM ÜRÜNLERİNİ, GİYİMİMİZİ, EVLERİMİZİN BİÇİMİNİ VE TURİZMİ** de etkiler. Yani iklim değişince **BEŞERİ ÇEVRE** de değişir.

5

YER ŞEKİLLERİ · DAĞLAR

Türkiye fiziki haritasında da görüldüğü gibi ülkemizde **yer şekillerinin çeşitliliği** oldukça fazladır. Ülkemizde çok sayıda **dağ, göl, ova, nehir** gibi doğal çevre unsuru bulunmaktadır.

Ülkemizde en fazla görülen yer şekilleri **dağlardır**. Dağların yoğun olduğu yerlerde **yükselti fazladır** ve arazi yapısı da **engebelidir**. Bu özellik insanların yaptığı işleri doğrudan etkiler.

- Dağlık alanlarda **tarım faaliyetleri daha az** yapılır.
- Yol yapımı daha **zor ve maliyetli** olduğundan ulaşım ağı bazı yerlerde **sınırlı** kalabilir.
- Kış mevsiminde yoğun kar yağışları, yolların **ulaşıma kapanmasına** neden olabilir.
- Bu nedenlere bağlı olarak **sanayi ve ticaret** gibi ekonomik faaliyetlerin gelişimi güçleşir.

KARŞILAŞTIR: Dağlık ve engebeli alanlarda yapılan **EKONOMİK FAALİYETLERİN ÇEŞİTLİLİĞİ SINIRLIDIR**. Fakat ovalık ve engebesiz alanlarda **ULAŞIM, SANAYİ, HİZMET, TURİZM VE TARIM** gibi ekonomik faaliyetler **ÇEŞİTLİLİK GÖSTERİR**.

6 OVALAR · VERİMLİ DÜZLÜKLER

Ülkemizin iç ve kıyı kesimlerinde **ovalar** bulunmaktadır. Bu yer şekilleri, genellikle **engebeli alanların az olduğu düzlük bölgelerdir**.

BAŞLICA KIYI OVALARIMIZ

- Gediz Ovası
- Menderes Ovası
- Bafra Ovası
- Çarşamba Ovası
- Çukurova
- Silifke Ovası

İÇ OVALARIMIZ

- Konya Ovası
- Harran Ovası
- Malazgirt Ovası

OVA = TARIM DEMEK: Kıyı ovalarında toprağın **VERİMLİ** ve **SULAMA İMKÂNLARININ YETERLİ** olması tarım faaliyetlerini **OLUMLU YÖNDE** etkilemiştir. İç ovaların sulanması için ise **BARAJ VE SULAMA KANALLARI** gibi birçok proje hayata geçirilmiştir.

7 PLATOLAR

Platoların en geniş yer kapladığı alan **İç Anadolu'dur**. **Haymana, Cihanbeyli, Obruk, Bozok ve Uzunyayla** bu bölgedeki başlıca platolardır. Ülkemizin **doğusunda** platoların yükseltisi fazladır.

PLATO	DOĞAL ÖZELLİĞİ VE BEŞERİ ETKİSİ
Erzurum ve Kars platoları	Yaz yağışları ile yeşeren çayyrlardan dolayı büyükbaş hayvancılık gelişmiştir.
Şanlıurfa ve Gaziantep platoları	Yükseltisi az olan düzlük alanlara sahiptir. Yol yapım masrafları dağlık bölgelere göre daha az olduğundan ulaşım kolaylaşmıştır. Buna bağlı olarak sanayi, ticaret ve hizmet gibi ekonomik faaliyetler de yoğundur.

AYNI YER ŞEKLİ, FARKLI SONUÇ: İki bölgede de **PLATO** vardır ama **YÜKSELTİ** ve **İKLİM** farklı olduğu için insanların yaptığı işler de farklıdır: birinde **HAYVANCILIK**, diğesinde **SANAYİ VE TİCARET**.

8 SU KAYNAKLARI VE DENİZLER

Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemiz **göller ve akarsular** gibi su kaynaklarına da sahiptir. Ülkemizin **en büyük gölü Van Gölü'dür**. **Kuş Gölü, Abant, Yedigöller ve Tuz Gölü** gibi göllerimizden **turistik amaçlarla** da yararlanılmaktadır.

- Su kaynaklarında **enerji üretimi** yapılır.
- Su kenarlarında **spor** faaliyetleri yapılır.
- Su kaynakları **ulaşım** için kullanılır.
- Tarım arazileri için **sulama** sağlanır.

LİMAN ETKİSİ: Özellikle **LİMANI OLAN** yerlerde ulaşım ağı gelişeceği için **SANAYİ, TİCARET, TURİZM VE HİZMET** sektörleri de gelişir. Yani bir doğal özellik (deniz kıyısı), pek çok beşerî faaliyeti birlikte getirir.

9 DAĞLARIN UZANIŞI VE KIYILARIMIZ

Ülkemizde dağlar genelde **doğu-batı yönünde** uzanır. Güneyde **Toros Dağları**, kuzeyde **Küre, Canik ve Doğu Karadeniz dağlarının** denize paralel uzanması ve yüksek olmaları, **deniz etkisinin iç kesimlere ulaşmasını engellemiştir.**

BUNUN SONUCU: Bu durum kıyı ile iç kesimler arasında **İKLİM, BİTKİ ÖRTÜSÜ, TARIM ÜRÜNLERİ, NÜFUS VE YERLEŞİM ÖZELLİKLERİNİN FARKLILIK GÖSTERMESİNE** neden olur.

KARADENİZ VE AKDENİZ KIYILARI	EGE DENİZİ KIYILARI
Dağlar kıyıya paralel uzanır.	Dağlar genelde denize dik uzanır.
Girinti, çıkıntı, koy ve körfez azdır.	Koy ve körfezler oldukça fazladır.
Nemli hava iç kesimlere ulaşamaz.	Nemli hava kıyılardan iç kesimlere doğru geçebilir.

10 BEŞERİ ÇEVRE · NÜFUS

Sınırları belirlenmiş bir alanda, belirli bir zamanda yaşayan **insan sayısına nüfus** denir. Türkiye'nin nüfus haritasını incelediğimizde ülke genelinde nüfusun **eşit bir şekilde dağılmadığını** görürüz.

Anadolu'nun **iç kesimlerinde** genellikle nüfusun daha az, **kıyılara yakın yerlerde** ise nüfusun daha fazla olması dikkat çekmektedir. Bunun sebebi, kıyıların iklim ve yer şekilleri bakımından yaşamaya daha uygun olmasıdır.

ADRESE DAYALI NÜFUS KAYIT SİSTEMİ · 2025	SONUÇ
Türkiye nüfusu	31 Aralık 2025 itibarıyla bir önceki yıla göre 427 bin 224 kişi artarak 86 milyon 92 bin 168 kişi oldu.
Kadın – erkek	Erkek nüfus 43 milyon 59 bin 434, kadın nüfus 43 milyon 32 bin 734 kişi. Toplam nüfusun %50,02'si erkek, %49,98'i kadındır.
En kalabalık iller	İstanbul 15 milyon 754 bin 53 kişi (nüfusun %18,3'ü) · Ankara 5 milyon 910 bin 320 · İzmir 4 milyon 504 bin 185 · Bursa 3 milyon 263 bin 11 · Antalya 2 milyon 777 bin 677
En az nüfuslu iller	Bayburt 82 bin 836 · Tunceli 85 bin 83 · Ardahan 90 bin 392 · Gümüşhane 138 bin 807 · Kilis 157 bin 363

TÜİK NEDİR?: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK); ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda veri ve bilgilerin derlenmesi, gerekli istatistiklerin üretilmesi, yayımlanması ve dağılımını yapan **DEVLET KURUMUDUR.**

NÜFUS YOĞUNLUĞU VE NÜFUSUN DAĞILIŞI

Kilometrekareye düşen kişi sayısına **nüfus yoğunluğu** denir. Nüfus yoğunluğu **Türkiye genelinde 112 kişidir.**

- **En yüksek il:** İstanbul — 2 bin 943 kişi
- İstanbul’u **Kocaeli ve Yalova** takip eder.
- **En düşük il:** Tunceli — 11 kişi
- Tunceli’yi **Ardahan, Erzincan ve Gümüşhane** izler.

ÖRNEK OLAY · DOĞU KARADENİZ’DE YER ŞEKİLLERİ VE NÜFUS

Yer şekillerinin nüfus dağılışı üzerindeki etkisine dair ülkemizdeki **en dikkat çekici örneklerden biri Doğu Karadeniz’dir.**

Buradaki dağlar **kıyıya paralel** uzanır ve arazi yapısı **çok engebeldir**. Bu durum yerleşim alanlarını **sınırlı** hâle getirir.

Dağların kıyıya yakın ve genelde dik olması, Karadeniz sahilinde nüfusun kıyı boyunca yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Kırsal yerleşimlerde engebeli yeryüzü şekilleri ve **mirasla parçalanan araziler** dağınık bir yerleşime sebep olur. Yol, su, elektrik, kanalizasyon gibi **teknik altyapı hizmetlerinin** her konuta götürülmesi **maliyetin artmasına** neden olur.

Neden? Çünkü yer şekilleri, insanların **nereye ve nasıl yerleşeceğini** doğrudan belirler.

HABERDEN: İstanbul’un **ESENYURT** ilçesi, nüfus bakımından **57 KENTİ GERİDE BIRAKARAK** Türkiye’nin en kalabalık ilçesi oldu. İkinci sırada Gaziantep’in Şahinbey, üçüncü sırada Ankara’nın Çankaya ilçesi yer aldı. **EN AZ NÜFUSLU İLÇE** ise Konya’nın Yalıhüyük ilçesidir; onu Bingöl’ün Yayladere ve Afyonkarahisar’ın Kızılören ilçeleri izler.

12 GÖÇ

Ekonomik, toplumsal, siyasal, dinî, kültürel gibi nedenlerle bireyler veya toplulukların **bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine taşınmasına göç** denir. Türkiye’de göçlerin başlıca sebepleri; **sosyal ve siyasi olaylar, doğa olayları ve ekonomik koşullardır**. Bu göçlerin bir kısmı ülke içinde, bir kısmı ise ülkeler arasında gerçekleşir.

İnsanlar; **daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almak, iş bulmak** gibi nedenlerle göç eder. Bu durum **kırsal kesimlerde nüfusun azalmasına, kentlerde ise nüfusun artmasına** yol açar. Bununla birlikte kentlerin yoğunluğundan ve kalabalığından uzaklaşmak isteyen bazı kişiler de **kırsal bölgelere** göç etmektedir.

GÖÇ ETME NEDENİ (İLLER ARASI, 2024)	ORAN
Hane / aile fertlerinden birine bağımlı göç	%21,6
Daha iyi konut ve yaşam koşulları	%19,1
Eğitim	%17,9
Tayin / iş değişikliği	%10,5
İşe başlama / iş bulma	%8,2
Medeni durum değişikliği / ailevi nedenler	%5,3
Aile yanına / memlekete geri dönme	%4,6
Ev alma	%3,3

RAKAMLARLA GÖÇ: Ülkemizde **2024 YILINDA 2 MİLYON 682 BİN 673 KİŞİ** iller arasında göç etti. En fazla göç **ALAN** iller İstanbul, Ankara ve İzmir; en az göç alan iller Ardahan, Bayburt ve Tunceli’dir. En fazla göç **VEREN** iller de yine İstanbul, Ankara ve İzmir; en az göç verenler Ardahan, Kilis ve Bayburt’tur.

ÖRNEK OLAY · BARAJ SULARI ALTINDA KALACAK MAHALLE

Konya’da yapılan **Bozkır Barajı’nın** suları altında kalacak olan **Dedemli Mahallesi** sakinleri, Meram ilçesinde yapılan yeni yaşam alanına taşınmaya hazırlanıyor.

Barajın yapımı, mahallede yaşayan **iki bine yakın kişi** için yer değişikliğini beraberinde getiriyor. Yeni evlerini teslim alan bazı mahalle sakinleri, göç planlarını yapmaya başladı.

Neden? İnsanın doğal çevrede yaptığı bir değişiklik (baraj), **beşerî çevreyi** yani insanların yaşadığı yeri doğrudan değiştirebilir.

İKLİM GÖÇMENLERİ: Birleşmiş Milletlere bağlı **ULUSLARARASI GÖÇ ÖRGÜTÜ** tarafından 2022’de yayımlanan rapora göre son 10 yıllık dönemde yılda ortalama **21,6 MİLYON KİŞİ** iklim değişikliği kaynaklı göç etmek zorunda kaldı. Raporda iklim değişikliği kaynaklı risklerin **DÜNYANIN HER NOKTASINDA ARTTIĞI** belirtildi.

13

TOPLU VE DAĞINIK YERLEŞME

Geçmişten günümüze kadar **yerleşme yerinin seçiminde** ve yerleşmelerin gelişiminde **doğal ve beşerî faktörler** etkili olmuştur. Ülkemizin her yerinde doğal çevre koşulları aynı değildir. Yerleşim yerleri, **evlerin dağılımına ve genel görünümüne göre** toplu ya da dağınık olarak adlandırılır.

TOPLU YERLEŞME

Su kaynaklarının **sınırlı ve yetersiz**, engebeli alanların **az** olduğu **kurak ve yarı kurak** iklim bölgelerindeki kırsal alanlarda evler genelde **birbirlerine yakındır**.

Nerede? Türkiye'nin iç, güney ve doğu kesimlerindeki kırsal alanlarda yaygındır.

DAĞINIK YERLEŞME

Su kaynaklarının ve yağışın **fazla**, yer şekillerinin **engebeli**, tarım arazisinin **az ve parçalı** olduğu bölgelerde evler **birbirinden uzak** kurulur.

Nerede? Daha çok Karadeniz kıyı kuşağında, dağ yamaçlarındaki kırsal kesimlerde görülür.

YERLEŞMEYİ BELİRLEYEN DOĞAL KOŞULLAR

SU VE YAĞIŞ

Az ise toplu, çok ise dağınık

YER ŞEKİLLERİ

Düz ise toplu, engebeli ise dağınık

TARIM ARAZİSİ

Geniş ise toplu, parçalı ise dağınık

İKLİM

Kurak ve yarı kurak bölgelerde toplu

14

İNSAN DOĞAL ÇEVREYİ NASIL ETKİLİYOR?

Doğal çevre insanı etkilediği gibi **insan da doğal çevreyi etkiler**. İnsanlar ihtiyaçları için doğayı değiştirir; bu değişiklikler bazen yaşamı kolaylaştırır, bazen de doğaya zarar verir.

ÖRNEK OLAY · DENİZ ÜZERİNE KURULAN HAVALİMANI

Ordu-Giresun Havalimanı, Türkiye ve Avrupa'da **deniz üzerine inşa edilen ilk uluslararası sivil havalimanıdır**.

Proje kapsamında havalimanının tüm altyapı ve üstyapı unsurları için yaklaşık 9 ton ağırlığında taşlarla denize dolgu yapılmış ve bu havalimanı inşa edilmiştir.

Kapsamlı bir mühendislik çalışmasıyla hayata geçirilen havalimanı, **turizm ve iş dünyası** açısından bölgeye çok büyük katkılar sağlamış; **6 yılda yaklaşık 5 milyon kişi** faydalanmıştır.

Neden burada? Doğu Karadeniz'de arazi engebeli ve düz alan azdır. İnsan, **doğal çevrenin sınırlarını** mühendislikle aşarak beşerî çevreyi geliştirmiştir.

AMA DİKKAT!: KURAKLIK, AŞIRI BUHARLAŞMA VE TARIMSAL SONDAJLAR nedeniyle suyu her geçen yıl azalan **BURDUR GÖLÜ** kuruma tehdidi altındadır. Dünya Temizlik Günü kapsamında Yeşilay ve TEMA Vakfı üyeleri, Burdur Belediyesi ile Burdur Orman İşletme Müdürlüğü ekipleri, gönüllüler ve çocuklar göl kenarındaki **CAM ŞİŞELERİ, GIDA AMBALAJLARINI VE DİĞER KATI ATIKLARI** kaldırarak yaklaşık **40 TORBA ÇÖP** topladı.

- “Salda Gölü'nde kıyı kenar çizgisi içerisinde yapılaşmaya müsaade edilmeyecek · **Kıyı kesimlerinde 12 konut ve otel projesi durduruldu**”
- “**Temizlenen Eber Gölü hayat buldu**”
- “**Millî Ağaçlandırma Günü'nde** binlerce fidan toprakla buluşturuldu”
- “**Dicle Nehri ve Havzası**, arıtma tesisleriyle kirlilikten korunuyor”
- “Yurt genelinde ‘**Orman Benim**’ kampanyası düzenlendi”

ORTAK AMAÇ: Bu haber başlıklarının ortak amacı **DOĞAL ÇEVREYİ KORUMAKTIR**. Haberlerde kirletmek ve bilinçsiz yapılaşmak gibi davranışlardan **KAÇINILMASI**; temizlik, ağaçlandırma ve arıtma gibi davranışların ise **TEŞVİK EDİLMESİ** amaçlanmaktadır.

15

HIZLI TEKRAR

- **Hava olayları:** Rüzgâr, yağmur, sis, kar.
- **Hava durumu:** Dar alan + kısa süre | **İklim:** Geniş alan + uzun yıllar.
- **3 iklim:** Akdeniz, Karadeniz, karasal.
- **En fazla yağış:** Akdeniz'de kış, Karadeniz'de sonbahar.
- **Bitki örtüsü:** Maki-kızılçam, orman, bozkır.
- **Dağlar:** Tarımı, ulaşımı ve sanayiye zorlaştırır.
- **Ovalar:** Verimli toprak + sulama = tarım.
- **Platolar:** Erzurum-Kars'ta hayvancılık, Şanlıurfa-Gaziantep'te sanayi ve ticaret.
- **Nüfus:** Kıyılarda fazla, iç kesimlerde az. Türkiye 86 milyon 92 bin 168 kişi.
- **Nüfus yoğunluğu:** Türkiye 112 kişi; en yüksek İstanbul, en düşük Tunceli.
- **Göç:** Bir yerleşim yerinden başkasına taşınmak.
- **Yerleşme:** Kurak-düz yerde toplu, yağışlı-engebeli yerde dağınık.